

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

462. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 28. A 29. APRÍLA 2010

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Posilnenie európskeho poľnohospodársko-potravinárskeho modelu“ (prieskumné stanovisko)

(2011/C 18/01)

Spravodajca: **José María ESPUNY MOYANO**

Pomocný spravodajca: **Carlos TRÍAS PINTO**

Španielske predsedníctvo Rady Európskej únie listom z 23. júla 2009 požiadalo podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva Európsky hospodársky a sociálny výbor o konzultáciu na tému

„Posilnenie európskeho poľnohospodársko-potravinárskeho modelu“ (prieskumné stanovisko).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. marca 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 462. plenárnom zasadnutí 28. a 29. apríla 2010 (schôdza z 28. apríla 2010) prijal 124 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Európsky poľnohospodársko-potravinársky model dnes

1.1 Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) je nielen prvou spoločnou politikou v pravom zmysle slova, ktorej právomoci boli nedávno rozšírené na základe Lisabonskej zmluvy, ale aj špecifickým poľnohospodársko-potravinárskym modelom. Pre Európu by preto mala predstavovať ten najväčší strategický záujem a mala by aktívne ovplyvňovať medzinárodné dianie.

1.2 Hoci si spoločná poľnohospodárska politika zachovala svoje pôvodné ciele aj po rôznych reformách Zmlúv, v priebehu takmer päťdesiatich rokov sa však prispôbila novým potrebám, ktoré si vynútili udalosti, akými boli reforma riadiacich nástrojov a systémov, rozpočty, spoločenské požiadavky a otvorenie sa tretím krajinám, takže dnes máme k dispozícii udržateľný poľnohospodársko-potravinársky model, ktorý stále viac využíva prepojenie hospodárskych, environmentálnych a sociálnych aspektov.

1.3 Tento európsky poľnohospodársko-potravinársky model si v spomenutom procese celkom prijateľne plnil svoje hlavné úlohy: zaručiť obyvateľom dodávku zdravých a bezpečných potravín, vybudovať poľnohospodársko-potravinársky systém, ktorý by bol celosvetovým lídrom, a umožniť dopestovať rozmanité, kvalitné produkty oceňované spotrebiteľmi.

2. Výhody a nevýhody

2.1 Aj keď je celkové hodnotenie pozitívne, je však zrejmé, že v rámci jeho vývoja bude potrebné zvážiť niektoré návrhy na vylepšenia tohto modelu, medzi ktorými treba zdôrazniť:

— potrebu spoločných nástrojov, pomocou ktorých by sa dalo reagovať na nestabilitu cien, ktorá môže znovu vzniknúť v budúcich rokoch, a vyhnúť sa podobným udalostiam, k akým došlo v rokoch 2007 a 2008,

- zlepšenie systémov špecifického označovania v rámci poľnohospodársko-potravinárskeho sektoru (označenie pôvodu, chránené zemepisné označenie, zaručené tradičné špeciality), aby sa zjednodušili a racionalizovali príslušné podmienky, ďalej zvýšenie úrovne ich technických požiadaviek a posilnenie modelu, ako aj zlepšenie oprávnenej ochrany týchto systémov na zahraničných trhoch,
- posilnenie skutočnej propagačnej politiky poľnohospodársko-potravinárskych výrobkov Spoločenstva, ktorá kvalitu a rozmanitosť našich výrobkov obohatí o európsku pridanú hodnotu a predovšetkým správne spojí propagáciu ich hodnôt s obchodným vývojom výrobkov,
- návrh strategickej vízie poľnohospodársko-potravinárskeho reťazca (výroba, spracovanie a obchod) prostredníctvom zvýšenia transparentnosti systému a prijímania opatrení, ktoré zabráni zneužívaniu dominantného postavenia alebo nekalým praktikám narúšajúcim jeho fungovanie,
- zlepšenie informovanosti spotrebiteľov prostredníctvom spoločného modelu označovania a vytvorenie systému, ktorý by maximálne využil možnosti nových informačných technológií s cieľom umožniť spotrebiteľovi voľbu na základe čo najväčšieho množstva informácií.

3. Musíme čeliť bezprostredným výzvam

3.1 Európska únia s inštitúciami v novom zložení a s novou zmlouvou vstupuje do novej fázy. Musíme sa čeliť mnohým novým výzvam a vykonať hĺbkové zmeny, ktoré Európskej únii umožnia upevniť si vedúcu pozíciu a hlavne nájsť východisko zo súčasnej hospodárskej a finančnej krízy.

3.2 V tomto kontexte má poľnohospodársko-potravinársky systém Spoločenstva svoje vlastné potreby, ktoré sa musia zohľadniť v prebiehajúcom procese úvah o novej spoločnej poľnohospodárskej politike po roku 2013. Niektoré z nich boli zohľadnené aj v tomto dokumente a boli výslovne uvedené v iných stanoviskách EHSV ⁽¹⁾.

3.3 V tomto stanovisku sa chce EHSV podrobnejšie vyjadriť k hodnotám udržateľnosti európskeho poľnohospodársko-potravinárskeho modelu a zdôrazniť jeho význam. Keďže ide o jediný dlhodobý platný model, musíme dbať na jeho jednotné uplatňovanie na trhu Spoločenstva a musíme zabrániť tomu, aby sa ním riadili len európski účastníci trhu, pretože len tak môžeme zabezpečiť jeho kontinuitu.

4. Za bezpečný, vyvážený a spravodlivý model

4.1 Európsky poľnohospodársko-potravinársky model jednoznačne vychádza z koncepcie udržateľnosti, ktorá zohľadňuje tri hľadiská: hospodárske, environmentálne a sociálne.

4.2 V posledných rokoch, a predovšetkým v rámci poslednej reformy SPP, boli prijaté ďalekosiahle právne ustanovenia pre tak významné oblasti ako:

- posilnenie potravinovej bezpečnosti a ich vysledovateľnosti,
- riadenie ekologickej a integrovanej výroby, postupy ohľaduplnejšie k životnému prostrediu a ochrana životného prostredia vôbec,
- uplatňovanie rôznych ustanovení týkajúcich sa dobrých životných podmienok zvierat vo všetkých oblastiach výroby,
- posilnenie ustanovení o sociálnom zabezpečení a ochrane pracovníkov.

4.3 Tento model má podľa EHSV zásadný význam pre ďalšiu existenciu SPP v budúcnosti a je kľúčom k zachovaniu konkurencieschopnosti v stále globalizovanejšom svete. Uvedené hodnoty formulované v podobe právnych predpisov a úsilie o zintenzívnenie poľnohospodársko-potravinárskeho výskumu a výroby umožnia EÚ čeliť výzvam vo svete, v ktorom podľa FAO dôjde do roku 2020 k zdvojnásobeniu potreby výroby potravín.

4.4 Uskutočnenie tohto modelu si však vyžiadalo a stále vyžaduje veľké úsilie všetkých európskych účastníkov trhu tak v oblasti poľnohospodárskej výroby, ako aj pri ďalšom spracovaní. Preto sa nezdá logické, že v jeho praktickom uplatňovaní dochádza k rôznym chybám, ktoré môžu dokonca ohroziť jeho existenciu.

4.5 Prvá z týchto chýb sa týka oblasti potravinovej bezpečnosti a dodržiavania noriem Spoločenstva pri dovoze potravín, krmív, zvierat a rastlín. Európa na základe vlastnej skúsenosti pochopila, že je nutné zachovať vysokú úroveň ochrany zdravia tak spotrebiteľov, ako aj zvierat a rastlín, čo sa prejavilo zavedením nových noriem po nadobudnutí účinnosti nariadenia č. 178/2002, v ktorom sú stanovené zásady potravinového práva Spoločenstva. Zákonodarcia sa však zamerl na stanovenie povinností európskych účastníkov trhu, kým požiadavkám na dovážané výrobky venoval menšiu pozornosť.

4.5.1 Podľa údajov Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín má v súčasnosti vyše tretiny všetkých výstrah súvisiacich s potravinami na vnútornom trhu pôvod mimo Európskej únie. EHSV by chcel pripomenúť, že je povinnosťou Európskej únie zaručiť bezpečnosť a zdravie spotrebiteľov, ako aj dodržiavanie noriem u všetkých výrobkov na trhu, vrátane dovážaných výrobkov.

4.6 Druhým problémom, s ktorým sa stretávajú výrobcovia a podniky Spoločenstva, spočíva v tom, že táto nerovnováha na trhu Spoločenstva spôsobuje zníženie konkurencieschopnosti voči dovážaným výrobkom.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 81.

4.6.1 Požiadavky nášho vlastného modelu výrazne zvyšujú výrobné náklady, pričom niektoré z týchto požiadaviek neplnia výrobcovia dovážaných výrobkov, ktorí dokonca v niektorých prípadoch využívajú nižšie colné sadzby ⁽²⁾.

4.6.2 V tejto súvislosti a podľa správy 2008-071 LEI Univerzity vo Wageningene znamená uplatnenie nových požiadaviek na dobré životné podmienky zvierat v prípade umiestnenia nosníka, ako ich stanovuje smernica 99/74/ES, zvýšenie výrobných nákladov o 8 až 10 % pre priemerného európskeho výrobcu, ktorý musí čeliť konkurencii výrobkov dovážaných z Brazílie a USA, ktoré nielenže nespĺňajú takéto požiadavky na dobré životné podmienky zvierat, ale disponujú aj výrobnými systémami, v ktorých sa používajú omnoho menej prísne normy, než aké sú obsiahnuté v právnych predpisoch Spoločenstva (intenzívna výroba, menej obmedzení pre používania liekov, žiadne obmedzenia pre používanie geneticky modifikovaných organizmov v krmive zvierat...).

4.6.3 Podobný účinok majú aj regulačné náklady. Európsky priemysel výroby krmív potrebuje určité dovážané suroviny, pretože tieto sa v Európe neprodukujú v dostatočnom množstve. Prísne obmedzenia stanovené právnymi predpismi Spoločenstva v oblasti geneticky modifikovaných organizmov však sťažujú dovoz týchto produktov, ktoré sú základnou súčasťou krmiva. Sú to obilniny, sója alebo olejnaté semená z krajín ako Brazília alebo Argentína. Tieto obmedzenia priamo vplyvajú na výrobcov mäsa a jeho spracovateľov v Európe, ktorým sa zvyšujú výrobné náklady, čím sa znižuje ich konkurencieschopnosť tak na európskom trhu, ako aj v prípade vývozu ich výrobkov do tretích krajín. EHSV sa však neprihovára za používanie geneticky modifikovaných organizmov.

4.6.4 Uznáva to aj samotná Európska komisia v správe generálneho riaditeľstva pre poľnohospodárstvo (GR AGRI) o uplatňovaní právnych predpisov pre geneticky modifikované organizmy, pričom uvádza, že politika nulovej tolerancie by mohla pre európsky poľnohospodársko-potravinársky sektor znamenať straty až do výšky 200000 miliónov eur. Okrem toho táto požadovaná vysoká úroveň ochrany európskeho spotrebiteľa sa v praxi nedosahuje, pretože aj ďalej dovážame mäso, mlieko a iné výrobky vyprodukované zvieratami z chovu, kde sa používa krmivo obsahujúce geneticky modifikované organizmy. Z tohto dôvodu je potrebné vytvoriť podmienky na rozvoj výrobného reťazca, ktorý by citlivejšie reagoval na očakávania spotrebiteľov.

4.6.5 Podobné problémy sa vyskytujú aj v iných oblastiach, kde sú regulačné náklady tiež vysoké, ako napríklad v oblasti používania pesticídov (maximálne hodnoty rezíduí a iné environmentálne obmedzenia), zdravia rastlín alebo identifikácie zvierat.

4.7 Nakoniec existujú aj politické úvahy, z ktorých vyplýva, že aktuálna situácia je neudržateľná. Naozaj sa nezdá logické, aby boli európsky účastníci trhu diskriminovaní na svojom vlastnom trhu v porovnaní s jeho účastníkmi z tretích krajín.

⁽²⁾ EHSV pripomína, že EÚ je prvým svetovým dovozcom poľnohospodársko-potravinárskych výrobkov. Toto postavenie EÚ získala vďaka preferenčným colným sadzbám (SPG, SPG+, Všetko okrem zbrani) na výrobky z menej rozvinutých krajín a z rozvojových krajín.

5. Nevyhnutné hľadanie riešení

5.1 Podľa EHSV by Európska únia mala nájsť riešenia, ktoré by umožnili zlepšiť uplatňovanie modelu Spoločenstva na vnútornom trhu a pritom dodržať zásady slobodnej hospodárskej súťaže a medzinárodné normy.

5.2 Riešením by bolo pôsobiť v rôznych oblastiach, čo by si v niektorých prípadoch vyžadovalo postupné uplatňovanie. Spomedzi rôznych možných opatrení by EHSV chcel poukázať na tieto:

— *Zlepšenie podmienok prístupu*: kontrola dovozu by mala byť schopná zaručiť, že zvieratá a rastliny (hlavne tie, ktoré sú majú dostať do potravinového reťazca) dovážané do Európskej únie sú bezpečné a spĺňajú európske normy. Okrem toho je dôležité, aby sa kontrola uplatňovala na základe harmonizovaných postupov tak, aby všetky výrobky bez ohľadu na miesto ich vstupu do EÚ poskytovali rovnaké záruky bezpečnosti. Pre európskych účastníkov trhu to je otázka reciprocitu.

— *Zlepšenie medzinárodnej záruky európskeho modelu*: je potrebné, aby Európska únia, vysvetlila a podporila medzinárodnú akceptáciu nášho modelu založeného na hodnotách udržateľnosti, ktoré majú na celosvetovej úrovni podporu aj v samotnom systéme Organizácie spojených národov. Organizácie ako WTO, FAO a CODEX Alimentarius Mundi, OIE, ILO, UNCTAD a iné by sa mali tiež zapojiť do tohto úsilia. Rovnako by sa malo vyvinúť úsilie o dosiahnutie čo najväčšej harmonizácie právnych predpisov na medzinárodnej úrovni, aby sa predišlo nerovnakému zaobchádzaniu.

— *Lepšie využívanie možností vzájomného uznávania systémov ochrany zdravia spotrebiteľov a dobrých životných podmienok zvierat s tretími krajinami*: Európska únia musí do svojich obchodných dohôd zapracovať špecifické kapitoly týkajúce sa vzájomného uznávania systémov ochrany v zdravotnej, fytosanitárnej a potravinárskej oblasti, aby sa na základe vzájomnej dohody dosiahla primeraná úroveň ochrany zdravia v rámci, ktorý stanovila WTO.

— *Zlepšenie medzinárodnej technickej pomoci* podporou iniciatív ako napríklad „Better Training for Safer Food“, ktorá podporuje technickú spoluprácu s rozvojovými krajinami, vývozcami alebo potenciálnymi vývozcami do Európy, a to formou odbornej prípravy technických pracovníkov, vypracovaním noriem a štandardov, výmenou úradníkov atď.

— *Obchodné stimuly*: EÚ by tiež mohla preskúmať možnosť zvýhodniť obchodne, finančne alebo v oblasti rozvojovej spolupráce tie rozvojové krajiny, ktoré by zosúladiť svoje systémy s modelom Spoločenstva.

— *Lepšia tvorba právnych predpisov*: ak sa Európa nemá uchýliť k protekcionistickým opatreniam, ktoré by obmedzili prístup na jej trhy, nemôžeme súhlasiť ani s tým, aby bol náš model uplatňovaný na úkor našich vlastných európskych účastníkov trhu. Zjednodušenie právnych predpisov môže byť okrem toho aj veľmi užitočným nástrojom na zníženie zbytočnej administratívnej záťaže.

5.2.1 Časť nášho modelu je založená na „verejných statkoch“, ktoré občania a spotrebiteľia považujú za potrebné, pričom najdôležitejšie sú: kvalita založená na pôvode a výrobnom postupe, ochrana zvierat, zásada obozretnosti alebo ochrany životného prostredia.

5.2.2 Európska politika by mala vytvoriť nástroje, ktoré by zabránili premiestňovaniu pracovných miest do iných oblastí, tým že by zaručili rovnaké podmienky hospodárskej súťaže a podporili uplatňovanie sociálno-pracovných právnych predpisov⁽³⁾ o dôstojnej práci, ktorú sa usilujeme presadiť na vnútornom trhu. Európska únia sa okrem toho musí na pôde príslušných medzinárodných organizácií (zvlášť MOP) usilovať

o to , aby sa medzi neobchodné úvahy dostali aj základné sociálno-pracovné predpisy, pretože obchod bude len vtedy skutočne voľný, ak bude aj spravodlivý.

5.2.3 Hlavnou úlohou zákonodarcu preto musí byť opätovné nastolenie nutnej rovnováhy do súčasnej situácie prijatím vhodných právnych opatrení.

5.3 EHSV žiada Európsky parlament, Radu a Komisiu o zohľadnenie tohto stanoviska a povzbudzuje španielske predsedníctvo, aby v tomto zmysle navrhlo príslušné opatrenia.

V Bruseli 28. apríla 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽³⁾ Dohovory Medzinárodnej organizácie práce (MOP) č. 87, 98, 105, 111, 135, 182; Deklarácia MOP o základných zásadách a právach pri práci; Tripartitná deklarácia MOP o nadnárodných spoločnostiach a sociálnej politike; Deklarácia MOP o nútenej alebo povinnej práci; Deklarácia MOP o diskriminácii; Program dôstojnej práce MOP; Deklarácia MOP o detskej práci; hlavné zásady OECD o riadení podnikov a sociálnej zodpovednosti podnikov; usmernenia OECD pre nadnárodné spoločnosti; Miléniová deklarácia OSN.